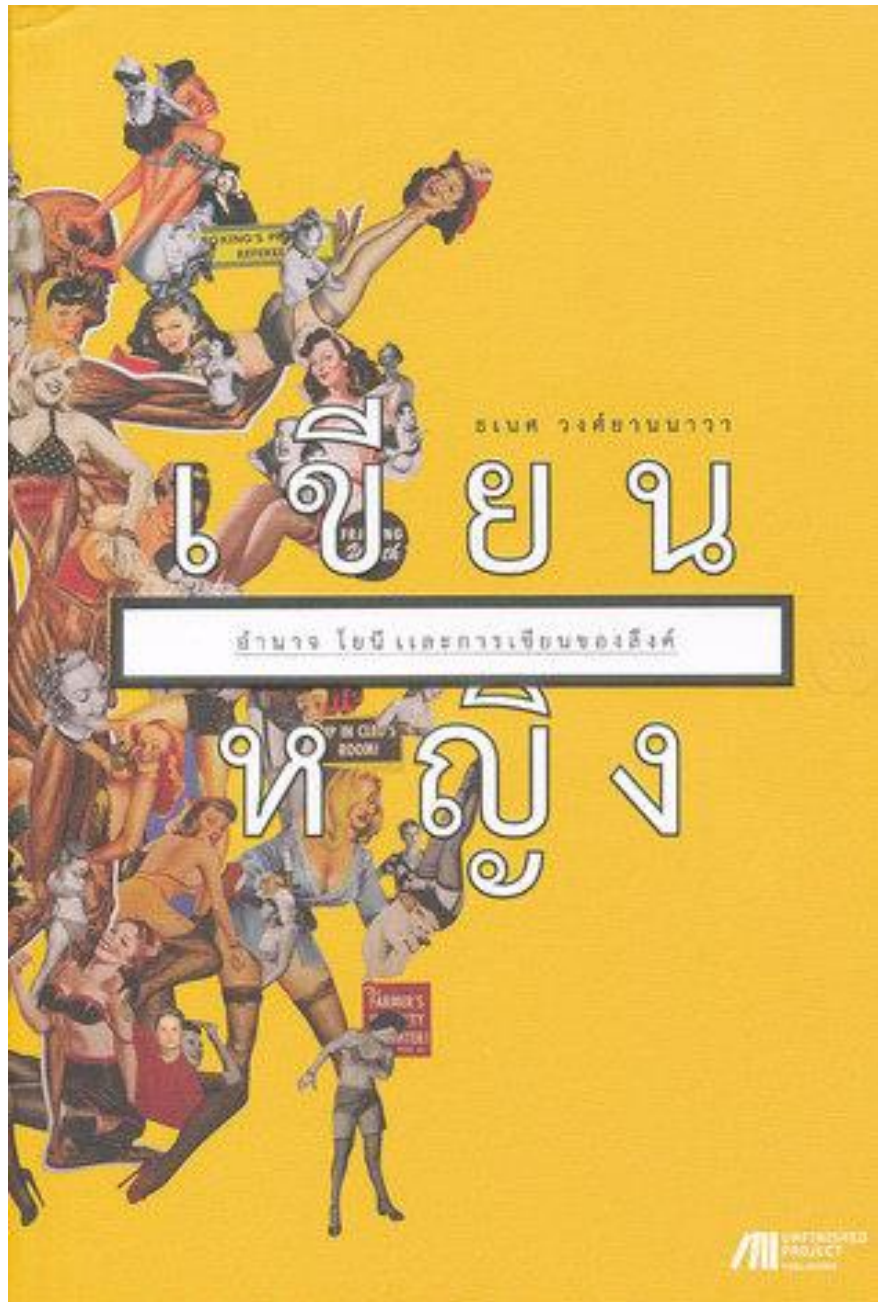

SERIES ผู้หญิงและสิทธิ

เขียนหญิง: อำนาจ โยนี และการเขียนของลิ่งค์

หนังสือเขียนหญิง: อำนาจ โยนี และการเขียนของลิ่งค์ เขียนโดย ธเนศ วงศ์ยานนาวา

ธเนศ วงศ์ยานนาวา อดีตศาสตราจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และบรรณารักษารัฐศาสตร์สาร¹ งานเขียนของเขามีความสำคัญและน่าสนใจด้วยการนำเสนอแนวคิดที่แตกต่าง มีการวิเคราะห์และเชื่อมโยงความรู้อย่างรอบด้าน เขามักจะถ่ายทอดเรื่องราวด้วยความตรงไปตรงมาแต่ทว่ามีความลึกซึ้งซ่อนอยู่ในเนื้อหาอยู่เสมอ ผลงานที่น่าสนใจ อาทิ ปฏิวัติบริโภค: จากสิ่งของฟุ่มเฟือยมาสู่สิ่งจำเป็น, เพศ: จากธรรมชาติ สู่อจริยธรรม จนถึงสุนทรียะ, ความไม่หลากหลายของความหลากหลายทางวัฒนธรรม, ศิลปะกับสถานะสมัยใหม่: ความขัดแย้งและความลักลั่น, ม(า)นุษย์โรแมนติค

ผลงานเหล่านี้ทำให้ ธเนศ วงศ์ยานนาวา ได้ชื่อว่าเป็น “...นักวิชาการสายป๊อปที่มีคนแห่แหนไปฟังเสวนาจนล้นสถานที่จัดอยู่เสมอ...” และ “...เพื่อนนักวิชาการหลายคนมองว่าเขาเป็นหนึ่งในนักวิชาการที่มีความรอบรู้ เปิดกว้างทางความคิด และมีสีสันที่สุดในแวดวงวิชาการไทยร่วมสมัย...”² ความป๊อปปูล่าของ ธเนศ วงศ์ยานนาวา ถูกยืนยันด้วยจำนวนคนติดตามในกลุ่มเฟซบุ๊ก Thanet Wongyannava ที่มีคนติดตามกว่า 7,000 คน³

เขียนหญิง: อำนาจ โยนี และการเขียนของลิ่งค์ เป็นงานเขียนที่ปรับปรุงขึ้นจาก “ผู้หญิงและอำนาจ: การเขียนแบบผู้ชาย” ภายในหนังสือ สตรีศึกษา 1: ผู้หญิงกับประเด็นต่างๆ ที่รวบรวมงานเขียนในเชิงสตรีศึกษา ตีพิมพ์เมื่อปี พ.ศ. 2541 โดยสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ผู้เขียนกล่าวว่าผลงานพิมพ์ฉบับดังกล่าว “...อยู่ในที่ที่เห็นได้ไม่ถนัดนัก เพราะผู้เขียนเองก็ยังไม่เคยเห็นผลงานชิ้นนี้มานานแล้ว...”⁴

การเขียนของลิ่งค์

เมื่อ **ลิ่งค์** ถูกใช้แทนสัญลักษณ์ทางเพศของชาย **การเขียนของลิ่งค์** จึงให้ความหมายได้ว่าเป็นการเขียนด้วยผู้เขียนเพศชาย ทั้งหนังสือเล่มนี้เองและเนื้อหาภายในที่ล้วนแต่เป็นการรวบรวมข้อมูล “เขียนหญิง” จากการเขียนของฝ่ายชาย หนังสือเล่มนี้ถ่ายทอด “เรื่อง” ต่างๆ เชิงอำนาจของผู้หญิงตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ทั้งในด้านกายภาพ ความเชื่อ และจิตใจ ผ่านกระบวนการ**การเขียนของลิ่งค์**ที่ประมวลเนื้อหาออกเป็น 8 ส่วนด้วยกัน

อำนาจ – โยนี

ผู้เขียนเลือกอภิปรายประเด็นอำนาจของผู้หญิงมาเป็นประเด็นเปิดใน**บทแรก** อำนาจอันศักดิ์สิทธิ์ที่เกี่ยวข้องกับผู้หญิงมักเป็นอำนาจที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเหนือธรรมชาติ พลังความชั่วร้ายหรือภาพแทนต้นธาราคะ ในประเด็นนี้ ผู้เขียนได้กล่าวถึงผลงานของนักกฎหมายชาวสวิส Jakob Bachofen เรื่อง “กฎหมายของแม่” (Maternal law) หรือ การปกครองโดยผู้หญิง

(gynecocracy) ที่ตีพิมพ์ในปี ค.ศ. 1861 ซึ่งได้ใช้เรื่องของเทพปกรณัมกรีกมาเป็นตัวละครในการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของอำนาจระหว่างเพศ Bachofen มีความเห็นว่า การเปลี่ยนแปลงจากสังคมผู้หญิงเป็นใหญ่สู่สังคมผู้ชายเป็นใหญ่เกิดขึ้นในสังคมกรีกโบราณ และการเปลี่ยนแปลงทางศาสนาเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงทางอำนาจ ความเชื่อที่ว่าผู้หญิงมีอำนาจพิเศษในการติดต่อกับพลังเหนือธรรมชาติ เป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้เพศหญิงถูกกีดกันออกจากสถาบันทางศาสนา เพื่อรักษาอำนาจของเพศชายในสถาบันศาสนาให้ดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง การกำหนดขั้นตอนและระเบียบวินัยทางศาสนา จึงเปรียบเหมือนเครื่องมืออย่างหนึ่งที่ฝ่ายชายเขียนขึ้น เพื่อกีดกันเพศหญิงจากวิถีปฏิบัติ และจำกัดคุณสมบัติที่ทำให้ผู้หญิงยากที่จะบรรลุจิตวิญญาณอันสูงส่งได้

บทที่สองและสามเป็นการอภิปรายการเขียนเกี่ยวกับการสืบพันธุ์และการผลิตทายาท ในประเด็นดังกล่าวนี้ ผู้เขียนได้อภิปรายถึงการจำกัดเรื่องความสุขทางเพศของผู้หญิง โดยนำเสนอหลักคิดที่ Plato (427 - 347 ปีก่อน ค.ศ.) นักปรัชญาชาวกรีกโบราณที่มีอิทธิพลอย่างสูงต่อแนวคิดตะวันตกนักปรัชญากรีก กล่าวไว้ว่า ความต้องการทางเพศและความสุขทางเพศของผู้หญิงมิใช่เป้าหมายสูงสุดในการร่วมเพศ แต่เป้าหมายสำคัญอยู่ที่การมีลูก ซึ่ง Aristotle ผู้เป็นศิษย์ของเพลโตและ Galen แพทย์ชาวกรีกที่เป็นทั้งนักเขียนและนักปรัชญากลับเห็นว่า ความสุขทางเพศของผู้หญิงไม่จำเป็นต้องสัมพันธ์กับเป้าหมายของการมีลูก หากแต่ความสุขทางเพศของฝ่ายชายที่จะนำไปสู่การหลั่งน้ำอสุจิต่างหากที่จำเป็นต่อกระบวนการสืบพันธุ์ การเขียนถึงผู้หญิงในหน้าที่ของการสืบพันธุ์ จึงเป็นการเขียนเพื่อกำหนดบทบาทและสถานะของผู้หญิงที่ถูกครอบงำไว้ภายใต้สถาบันครอบครัว ดังนั้น การที่ผู้หญิงไม่สามารถมีลูกได้ถือว่ามีเป้าหมายของการแต่งงาน ขณะที่กฎหมายโรมันโบราณกำหนดให้มีลูกสามคนเพื่อสิทธิ์ในการรับมรดกของสามี แต่กลับมีความเชื่อบางประการที่ว่าเมื่อผู้หญิงมีลูกครบสามคนแล้วจะหมดไฟสวาท หรือหากมีความสัมพันธ์กับสามีแล้วตั้งครรภก็จำเป็นต้องหลบซ่อนเพื่อทำแท้ง ทำให้หนทางในการยุติปัญหาคือการที่สามีภรรยาหยุดการมีเพศสัมพันธ์ต่อกัน ซึ่งก็นำไปสู่ปัญหาใหม่คือการมีคู่เนื่องจากทั้งสองฝ่ายก็ยังคงมีความต้องการทางเพศอยู่ การจำกัดความสุขทางเพศของฝ่ายหญิงจึงเป็นสิ่งที่ถูกนำมาใช้ในการจัดระเบียบทางสังคมของสถาบันครอบครัวในรูปแบบสังคมที่ผู้ชายเป็นใหญ่ การยกย่องผู้หญิงที่ดูแลงานบ้าน งานเย็บปักถักร้อย และกล่าวหาว่าผู้หญิงมีความต้องการทางเพศเป็นเรื่องผิดจึงถูกใช้เป็นเครื่องมือในการควบคุมทางกายภาพของฝ่ายหญิง

ครั้นถึงยุคคริสต์ศาสนา ความคิดในการควบคุมตนเองได้เข้ามามีอิทธิพลต่อสังคม ทั้งความเข้มงวดในเรื่องกิจกรรมทางเพศและความประพฤติของผู้หญิง -การรักษาความบริสุทธิ์ทางเพศ การไม่ยุ่งกับกิจกรรมทางเพศ การมีผัวเดียวเมียเดียว -แต่ก็ปรากฏการเข้ามามีบทบาทของผู้หญิงในการเผยแพร่ศาสนา การที่ศาสนาคริสต์เป็นที่ยอมรับในหมู่ชนชั้นสูงและการยอมรับแนวคิดแบบผัวเดียวเมียเดียวทำให้โครงสร้างทางเศรษฐกิจและการเมืองภายใต้ระบบเครือญาติมีการเปลี่ยนแปลงไป การลดโอกาสที่จะผลิตทายาทจำนวนมากและการยึดถือความบริสุทธิ์ทางสายเลือด

ที่เคยเป็นกลไกในการรักษาอำนาจจึงเกิดความสั่นคลอน รวมถึงข้อห้ามด้านการหย่าร้างตามหลัก
 ผัวเดียวเมียเดียวก่อให้เกิดปัญหา Carolingian Divorce หรือการฆ่าปาดคอเมีย เพื่อที่ฝ่ายชาย
 จะสามารถสมรสกับหญิงคนใหม่ได้

ใช้ว่างานเขียนถึงผู้หญิงขึ้นนี้จะมีแต่เรื่องของการกดขี่ครอบงำฝ่ายหญิงเพียงอย่างเดียว ใน
บทที่สี่ นั้นว่าด้วยเรื่องความรัก ถึงแม้จะไม่ใช้ความรักที่หวานหอมแต่เป็นความรักในมุมมองจากมิติ
 ทางศาสนา นักการศาสนาและนักบวช มองว่าความรักเป็นเรื่องไร้เหตุผล ตัณหาและไม่เกี่ยวข้องกับ
 การแต่งงาน ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภรรยา นั้นจึงประกอบด้วยความนุ่มนวล มิตรภาพ และ
 ความซื่อสัตย์ที่จะแสดงให้เห็นว่าพร้อมอุทิศตนให้แก่กันโดยไม่มีผลประโยชน์แอบแฝง ตามข้อเสนอ
 ของ St. Augustine (ค.ศ.345-430) นักบวชในคริสตศาสนาที่ต่อมาเป็นนักปรัชญาคนสำคัญใน
 ปรัชญาตะวันตกยุคกลาง อย่างไรก็ตาม ศาสนจักรเองก็มีข้อกำหนดและการควบคุมต่อการแสดง
 ความรักซึ่งเห็นได้ชัดเจนจากการเข้าพิธีแต่งงาน ผู้หญิงจำเป็นต้องอยู่ภายใต้การปกป้องจากผู้อื่น
 ตลอดเวลาและถูกจูงมือจากผู้เป็นบิดาก่อนจะส่งต่อไปให้กับผู้เป็นสามี โดยที่สามีจะเป็นผู้ควบคุม
 ภรรยาให้อยู่ในความเรียบร้อยตามระเบียบของพระเจ้า

การเขียนถึงผู้หญิงในมุมมองทางศาสนาจึงเกี่ยวพันกับประเด็นความบริสุทธิ์ของผู้หญิงที่
 ผู้เขียนนำมาอภิปรายต่อเนื่องในบทถัดมา ศาสนจักรมองว่าผู้หญิงเป็นผู้ก่อความวุ่นวาย ตัณหา
 ราคะและความชั่วร้าย แต่ศาสนาเองก็ยังคงต้องการการการค้ำจุนจากโลกมนุษย์ ด้วยเหตุนี้เอง ศาสนา
 จึงเปิดโอกาสในการสร้างความบริสุทธิ์ด้วยการสลายความเป็นเพศและความต้องการด้านเพศ การ
 เปิดโอกาสในการเป็นผู้บริสุทธิ์สำหรับผู้หญิง จึงมีหลักความสำคัญอยู่ที่ร่างกายคือไม่เคยร่วมเพศ
 กับผู้ชาย อย่างไรก็ตาม การไม่ใช่อวัยวะเพศให้แปดเปื้อนก็ยังไม่เพียงพอต่อการเป็นผู้บริสุทธิ์ ศาสน
 จักรยังคงเรียกร้องความบริสุทธิ์ทางวาจา ความบริสุทธิ์ทางสายตา ความบริสุทธิ์ของมือ ความ
 บริสุทธิ์ทางจิตใจ ดังนั้น การควบคุมความบริสุทธิ์ของผู้หญิงในสายตาของศาสนจักรจึงรวมถึงการ
 ควบคุมความบริสุทธิ์ในทุกส่วนเข้าด้วยกัน ทั้งนี้ การควบคุมความบริสุทธิ์ของผู้หญิงยังหมาย
 รวมถึงการถูกควบคุมไม่เห็นเป็นที่จินตนาการถึงได้โดยผู้ชาย

จากการควบคุมของศาสนจักรสู่การควบคุมทางการแพทย์ ในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 16 - 17
 ความรู้ทางการแพทย์เริ่มเข้ามามีบทบาทต่อชีวิตคนมากขึ้น การควบคุมทางด้านร่างกายที่เคยถูก
 ศาสนาตั้งข้อกำหนดไว้ก็แปรเปลี่ยนมาเป็นการควบคุมด้วยความรู้ทางการแพทย์ เช่น การโจมตี
 การอาบน้ำในที่สาธารณะจากศาสนจักร ก็ไม่ได้ส่งผลต่อความคิดของผู้คนมากเท่าการยืนยันการ
 เกิดโรคระบาดจากการใช้บริการที่อาบน้ำสาธารณะ รวมถึงการควบคุมเรื่องความสวยงามของ
 ร่างกายตามสมัยนิยมที่ผู้หญิงชั้นสูงสมัยนั้นต้องถูกควบคุมพฤติกรรมไว้ ตลอดจนการนำความรู้
 ทางแพทย์เข้ามาใช้ควบคุมพฤติกรรมทางเพศโดยเชื่อมโยงกับศาสนจักร ไม่ว่าจะเป็นการ
 กำหนดว่าวันสำคัญทางศาสนาควรงดมีเพศสัมพันธ์หรือให้มีเพศสัมพันธ์ได้ รวมถึงข้อห้ามการมี
 เพศสัมพันธ์ในช่วงประจำเดือนและห้ามมีเพศสัมพันธ์ในช่วงเวลาให้นมบุตร เป็นต้น อย่างไรก็ตาม

ในช่วงหลังศาสนจักรก็มีข้อผ่อนปรนให้กับกิจกรรมทางเพศที่ไม่ก่อให้เกิดการมีลูกมากขึ้น เช่น การสำเร็จความใคร่ด้วยตนเอง หรือการหลั่งน้ำอสุจินอกช่องคลอด เนื่องจากมีความรู้ทางการแพทย์มากเพียงพอ

เมื่อความรู้ทางวิทยาศาสตร์และการแพทย์เจริญก้าวหน้ามากขึ้น การทำความเข้าใจร่างกายและสรีระของผู้หญิงจึงเป็นเรื่องที่เปิดเผย – เปิดกว้างมากขึ้น ในบทที่ว่าด้วย *ผู้ชายในฐานะผู้เขียนถึงร่างกายของผู้หญิง* จึงนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับสรีระและความต้องการทางเพศของผู้หญิงด้วยแนวความคิดตั้งแต่สมัยยุคกลางถึงศตวรรษที่ 20 การวิเคราะห์ความต้องการทางเพศของผู้หญิงที่เกิดขึ้นทั้งด้านกายภาพและจิตใจที่มักเชื่อมโยงถึงกันและถูกปฏิเสธรพฤติการณ์ลักษณะนี้มาในอดีต ถูกคลี่คลายด้วยแนวคิดทางการแพทย์ เช่น Renaldus Columbus ที่อ้างว่าเขาพบปุ่มกระสันของผู้หญิง อันเป็นส่วนที่ทำให้ผู้หญิงเกิดความสุขเมื่อมีการร่วมเพศ และ Levinus Lemnius ที่เชื่อว่าน้ำเชื้อของผู้หญิงถูกปล่อยออกมาเพื่อก่อให้เกิดความสุขและความตื่นเต้น ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญของการร่วมเพศที่จะนำไปสู่กระบวนการสืบพันธุ์ต่อไป ทั้งนี้ ทำศนคติเรื่องความสุขทางเพศมีการเปลี่ยนแปลงไปเมื่อโลกเข้าสู่ศตวรรษที่ 20 เนื่องจากการให้ความสำคัญกับความสุขทางเพศของผู้หญิงในสถาบันการแต่งงานมากกว่าการเป็นเพียงเครื่องผลิตทายาทอย่างที่ผ่านมา

เขียนหญิง : อำนาจ โยนี และการเขียนของลิ่งค์ จึงเป็นการนำเสนอเนื้อหางาน “เขียน” ที่ให้ความหมายโดยนัยถึงการกำหนดบทบาทของผู้หญิง การจัดระเบียบชีวิตของผู้หญิงในรูปแบบที่ผู้ชายมีฐานะเหนือกว่าผู้หญิง และการเขียนดังกล่าวก็แสดงออกถึง “การกด” ไว้ เพื่อไม่ให้ผู้หญิงก้าวขึ้นมาอยู่ในฐานะที่เหนือกว่า หรือแม้แต่เทียบเท่าผู้ชาย ด้วยการสร้างภาพให้ผู้หญิงเป็นตัวแทนของอันตรายอะ การเริ่มต้นของความวุ่นวายในโลกทั้งปวงจากการล้มลงผลไม้ต้องห้าม หรือความสุขทางเพศที่แม้เป็นสิ่งที่เกิดตามธรรมชาติแต่ก็ต้องบดบังเอาไว้ งานเขียนชิ้นนี้จึงเป็นเหมือนการตั้งคำถามต่อความเป็นศูนย์กลางของเพศชาย การสร้างความเท่าเทียม และการหลุดพ้นจากการครอบงำทางเพศให้เป็นเรื่องที่เปิดกว้าง

ในบทส่งท้ายของหนังสือเล่มนี้จึงมิใช่บทสรุปอย่างหนังสือทั่วไป แต่เป็นการตั้งคำถามปลายเปิดเพื่อให้ผู้อ่านได้ทบทวนเรื่องราวที่ผู้เขียนส่งผ่านมา การพิจารณากับความรู้ที่เกิดขึ้น การคิดโต้ตอบกับสิ่งที่ผู้เขียนได้นำเสนอไว้ ตลอดจนการค้นคว้าเพื่อหาคำตอบกับกรอบคิดเรื่องชายหญิงที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบัน

หนังสือเรื่องนี้รวมถึงหนังสือที่ว่าด้วยเรื่องของผู้หญิง มีพร้อมให้บริการที่ห้องสมุด ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) สำหรับผู้ที่สนใจสามารถติดต่อสอบถามได้ที่ห้องสมุด หรือติดต่อเพื่อขอยืมหนังสือผ่านทาง Facebook Fanpage: ห้องสมุด ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร – SAC Library และ Line: @sac-library

ผู้เขียน

จรรยา ยุทธพลนาวิ

บรรณารักษ์ ห้องสมุดศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร

กราฟิก

วิสูตร สิงห์โส

---

¹ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. "ศ.ธเนศ วงศ์ยานนาวา (Prof.Thanes Wongyannava)". เข้าถึงเมื่อ 6 กรกฎาคม 2564. เข้าถึงได้ที่

http://www.polsci.tu.ac.th/nw_polsci/index.php?option=com_content&view=article&id=47:2014-06-19-09-43-50&catid=17:2014-06-27-03-01-21&Itemid=143

² ปวรพล รุ่งรจนา. "จักรวาลความรู้และชีวิตหลังเกษียณของ 'ธเนศ วงศ์ยานนาวา'". เข้าถึงเมื่อ 11 กรกฎาคม 2564. เข้าถึงได้ที่ <https://adaymagazine.com/people-thanes-wongyannava>

³ โชติรส นาคสุข. "พ่อก็คือพ่อ : ตัวตน เพศ สาระและความสนุกอยู่ข้างกับ 'ธเนศ วงศ์ยานนาวา'". เข้าถึงเมื่อ 6 กรกฎาคม 2564. เข้าถึงได้ที่ <https://thematter.co/social/daddy-is-always-daddy/7019>

⁴ อ้างถึงในกิตติกรรมประกาศของหนังสือ หน้า 4.